

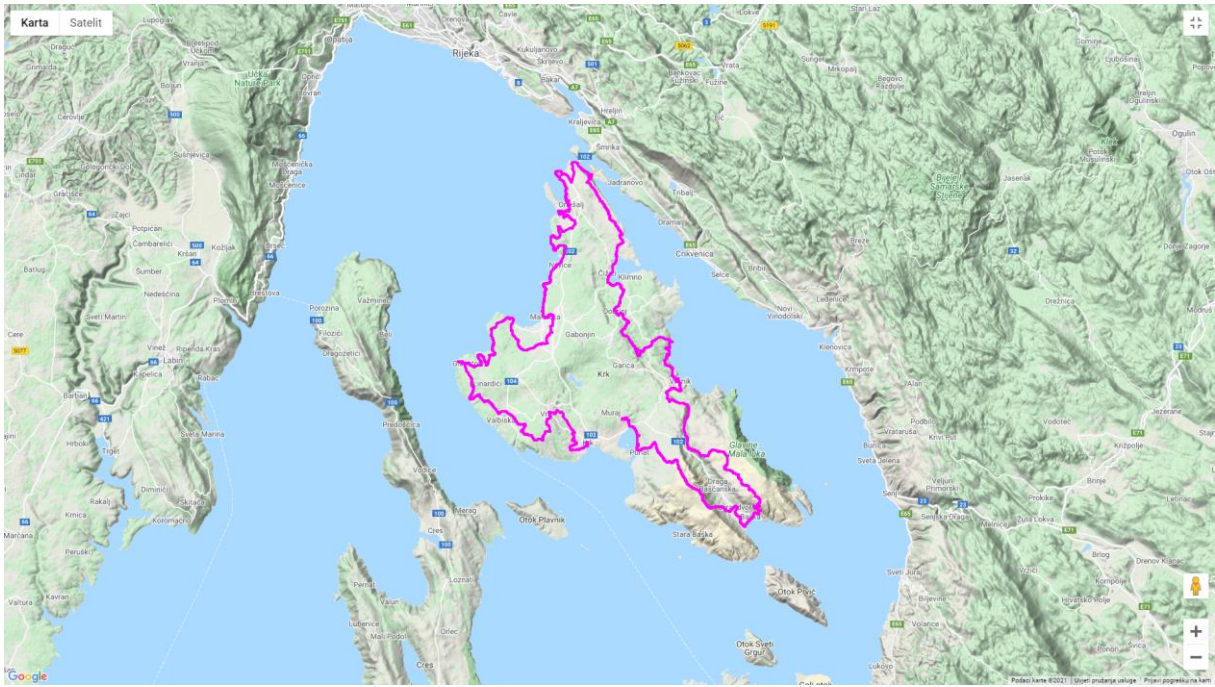

CAMINO KRK

7 DANA

Veljača, 2021. godine

Opis hodočasničke Camino Krk rute

Uvod: Ukratko o Caminu

Camino de Santiago iliti Put Sv. Jakova hodočasnička je ruta duga oko 800 kilometara koju godišnje propješači više od tristo tisuća hodočasnika. Vijeće Europe, 1987., dodijelilo joj je naslov Glavne ulice Europe, da bi UNESCO, 1993., španjolski i francuski dio rute za glavni grad Galicije – Santiago de Compostelu unio na popis svjetske kulturne baštine. Mreža putova sv. Jakova što vode u jedan od tri vodeća svjetska hodočasnička centra koji baštini relikvije sv. Jakova apostola prostire se diljem Europe, a najčešće je označena stiliziranom školjkom – Jakovljevom kapicom, kao (primarnim) svečevim atributom. U Hrvatskoj, još od 1203., bratovštine zavjetovane sv. Jakovu organizirano pomažu hodočascima na njihovom pješačkom pothvatu. Današnja Bratovština Sv. Jakova, sa sjedištem u Samoboru, naslijedila je tu vrijednu tradiciju, a članica je i istoimene Nadbratovštine iz Santiago de Compostela, inače središnje asocijacije koja okuplja udruge i bratovštine iz cijelog svijeta što nose Jakovljevo ime. Upravo u suradnji s hrvatskom Bratovštinom, 2019. godine, slijedom srednjovjekovnih hodočasničkih staza otoka Krka, započelo je obilježavanje službene hrvatske Camino rute sa željom da ona postane dijelom europske mreže hodočasničkih putova sv. Jakova. Dodajmo tome kako je Camino Krk (sve)otočna kružna ruta, ukupno duga nešto više od 150 kilometara, koja prati infrastrukturu postojećih pješačkih (i biciklističkih) staza. Njezina početna točka nalazi se u otočnom središtu – gradu Krku, tj. Krčkoj katedrali, a završna u naselju Kornić, sasvim primjereno, u župnoj crkvi posvećenoj upravo sv. Jakovu apostolu. Sam obilazak krčke rute podijeljen je u sedam hodočasničkih poglavlja, točnije sedam dana koliko je potrebno da se istinski doživi otočna povijesna, kulturna, a posebice sakralna baština uronjena u impresivne prirodne ambijente i jedinstvene urbanističke cjeline.

Prvo poglavlje/dan: Krk – Brzac

Sažetak prvog poglavlja:

– Krčka Camino ruta, kreće iz otočnog središta – grada Krka, a nastavlja se, tijekom prvog dana, na relaciji dugoj 23 kilometra, šetnjom naseljima u njegovoj okolini, najprije Vrhom, a potom i područjem Šotoventa, završavajući, nakon prolaska kroz Skrbčiče i Pineziće, u naselju Brzac. Prilika je to za uživanje u prirodnim ljepotama, ali i upoznavanje brojnih primjera povijesne i kulturne, a posebice sakralne baštine. Hodočašće tako započinje u srcu krčke starogradske jezgre gdje se uz Trg Kamplin, nalazi jedan od najznačajnijih primjera otočne sakralne arhitekture, prenesen u kompleks kojeg čine Katedrala i dvojna crkva sv. Kvirina i sv. Margarete. Nakon obilaska Frankopanskog kaštela, kao krčke rezidencije te za nacionalnu povijest relevantne plemićke obitelji, uličice starog grada, prolazeći uz Interpretacijski centar pomorske baštine otoka Krka, vode do Gornjih gradskih vrata iza kojih su smještena dva vrijedna samostanska kompleksa: franjevački i benediktinski, zajedno s Gospom od Zdravlja – prvom crkvom u gradu sagrađenom u romaničkom stilu. Osim spomenutih sakralnih zdanja ondje je pogledu dostupan i reprezentativan segment gradskih bedema kojima je gotovo u cijelosti obgrljena starogradska jezgra. Jednom od najljepših krčkih ulica, uz zidove benediktinskog samostana, silazi se prema glavnom gradskom trgu – Veloj placi – okruženom brojnim, mahom antičkim, znamenitostima. Pješačenje se, nadalje, odvija gradskom rivom, a potom i zapadnim dijelom naselja sve dok ruta, obilazeći Kamp Bor, krčkim maslinicima ne povede u smjeru Vrha. Sljedeća je dionica, nakon što se obidu ostaci crkvice sv. Marije, tzv. Kaštel Salatići, iz čijeg se areala uz polja Kimpi i Kaštel stiže se do Vrha, naselja čijim središtem dominira župna crkva sv. Mihovila arkanđela, a potom i do susjednih Skrbčiča i Pinezića. U prolaznju Šotoventom – šumovitim i plodnim dijelom otoka koji podrazumijeva područje oko uvale Sv. Fuske, pažnju šetača sigurno će privući ruševine napuštenog naselja Kambun, s time da višesatnu hodočasničku šetnju prvog dana zatvara posjet uvali Vela Jana, a zatim i naselju Brzac.

Kontemplacijska avantura hodočasnika koji odluče dati priliku krčkoj Camino ruti, kreće iz otočnog upravnog, kulturnog i crkvenog središta – grada Krka, a nastavlja se, tijekom prvog dana, na relaciji dugoj 23 kilometra, šetnjom naseljima u njegovoj okolini, najprije Vrhom, a potom i područjem Šotoventa, završavajući, nakon prolaska kroz Skrbčiče i Pineziće, u naselju Brzac. Duhovnoj dimenziji ovog po mnogočemu posebnog putovanja sigurno će pridonijeti uvid u brojne primjere povijesne, kulturne i sakralne baštine kojima obiluje čitava ruta, međutim njihova je koncentracija, s obzirom na njegovu drevnost, točnije povijest koja seže još u bakreno doba (3.500 – 2.000 godine prije Krista), ipak najveća u gradu Krku. Stoga, krenimo redom, i to iz samog srca krčke starogradske jezgre koju s punim pravom možemo smatrati kršćanskom akropolom. Ondje se, uz Trg Kamplin, nalazi jedan od najznačajnijih, ali i najspecifičnijih, primjera otočne sakralne arhitekture, prenesen u kompleks kojeg čine Katedrala kao biskupijska prvostolnica i dvojna crkva sv. Kvirina i sv. Margarete položena u smjeru sjever – jug, budući da je podignuta na kvadraturom zaista skromnom zemljištu. Krčka katedrala posvećena je Blaženoj Djevici Mariji, a datira iz 5. stoljeća. Do danas je ostalo sačuvano trobrodno romaničko zdanje bogatog inventara s nadogradnjama iz kasnijih razdoblja među kojima posebnu pažnju privlači Frankopanska, kasnogotička kapela uz sjeverni brod pridodana polovicom 15. stoljeća. Kažimo, također, kako središnji dio partera Katedrale čuva grob Ljudevita Čikute, soprakomita krčke galije Cristo Risorto koja je, na strani Svete lige, sudjelovala u jednom od najslavnijih pomorskih okršaja u europskoj povijesti – Lepantskoj bitki iz 1571. godine. To je ujedno i jedino (zasad) znano posljednje počivalište zapovjednika s hrvatskih galija koje su pridonijele pobjedi kršćanskih snaga, označivši, u konačnici, kraj turske dominacije na Mediteranu. Dijelom katedralnog kompleksa je i dvojna romanička crkva, s time da je gornja posvećena sv. Kvirinu, zaštitniku Krčke biskupije i grada Krka, a donja sv. Margareti, mučenici iz Antiohije. Pretpostavlja se da je upravo crkva sv. Kvirina imala funkciju zapadnog zdanja (galerije ili westwerka) odakle su knezovi Krčki Frankopani pratili bogoslužje, dok je ondje danas locirana vrijednim umjetninama ispunjena Katedralna riznica, među kojima se, posebice, izdvaja vrijedna Frankopanska pala s prikazom Blažene Djevice Marije u slavi, majstora Paola Calorija.

Uz pročelje Sv. Kvirina prislonjen je zvonik čija specifična barokna kupola pridonosi definiranju svima dobro poznate gradske konture. Iako su Frankopani ostavili traga na arhitekturi spomenutih sakralnih zdanja, na Kamplinu su kroz više stoljeća i generacija podignuli kaštel, a čija je izgradnja krenula još u 12. stoljeću. Kažimo i to kako su Frankopani hrvatska plemićka obitelj koja je u višestoljetnom periodu svoje vlasti (1115. – 1480.) otoku i gradu Krku priskrbila sjaj, umjetnost, ekonomsku snagu i neovisnost, sačuvavši, ujedno, stare tradicije i običaje te pod svaku cijenu staro pismo glagoljicu i hrvatski jezik kao sredstvo prepoznavanja i potvrde svojih korijena. Od Dujma (1118. – 1163.) prvog poznatog predstavnika loze knezova Krčkih, preko Ivana VII. (1451. – 1480.), posljednjeg uz otok vezanog Frankopana, pa sve do 1671. godine, kada se na hrvatskom području zatire frankopansko ime, ova je loza odigrala bitnu ulogu ne samo u nacionalnom (istakavši se u obrani i očuvanju hrvatske državnosti), već i u širem europskom kontekstu. Nastavno na njihovu ulogu i značaj, 2018. godine obilježena je 900. godišnjica od prvog pisanog spomena knezova Krčkih Frankopana na otoku Krku. Trg Kamplin i skromno raskrižje Pjanku povezuje sjenovita uličica Maura kal, što bi na danas zaboravljenom veljotskom jeziku, posve suprotno njezinoj površini, značilo velika ulica, u kojoj je svoje utočište pronašao Interpretacijski centar pomorske baštine otoka Krka, a gdje se na suvremen i interaktivan način prezentira duga i bogata otočna pomorska tradicija. Centar sadrži maketarnicu opremljenu radionicom te izložbeni prostor koji okuplja izložke što ih je u svojoj galeriji i radionici Leut posjetiteljima grada dosad predstavljao nagrađivani krčki brodomaketar i kolekcionar Željko Skomeršić. Slikovite uličice starog grada, potom, vode do Gornjih gradskih vrata, drugim riječima Trga krčkih glagoljaša uz koji se nalaze dva samostanska kompleksa: franjevački i benediktinski, zajedno s crkvom Gospe od Zdravlja, odnosno negdašnjom opatijom sv. Mihovila arkandela, ujedno i prvom crkvom u gradu sagrađenom u romaničkom stilu. Oba spomenuta samostana osnovana su u 13. stoljeću, s time da se uz franjevački vezuje zanimljiva legenda, zapisana 1500. godine, prema kojoj je sv. Franjo zbog nevremena pristao u Krk i upoznao pustinjaka koji je prihvatio njegovo učenje, utemeljivši i ovdje franjevački red... Osim spomenutih sakralnih zdanja s Trga krčkih glagoljaša pogledu je dostupan i reprezentativan segment gradskih bedema kojima je gotovo u cijelosti obgrljena starogradska jezgra, a koje, s obzirom na izvrsnu očuvanost, predstavljaju raritet na nacionalnom nivou. Naime, treće su po veličini u Hrvatskoj nakon onih stonskih i dubrovačkih! Jednom od najljepših krčkih ulica, Križanićevom, uz zidove benediktinskog samostana, susrećući, pritom, pročelje skromne srednjovjekovne kapele sv. Ane, silazi se prema glavnom gradskom trgu Veloj placi. Taj je prostor okružen brojnim znamenitostima među kojima posebnu pozornost zaslužuje arheološko nalazište u kući Perossi, danas ugostiteljskom objektu Volsonis, s ostacima antičkih bedema, zatim mozaički pod u ugostiteljskom objektu Mate, datiran u 1. stoljeće, s prikazom mitološkog bića Tritona, te ostaci antičkog objekta – pretpostavljenog Venerinog hrama, u prostoru dućana Templum Veneris. Prolazeći, najprije, uz masivnu dvokatnu kulu – staru gradsku vijećnicu, prilikom obnove gradskih bedema, podignutu krajem 15. stoljeća, a potom i uz šesterostranu kulu sagrađenu početkom istog stoljeća, u vrijeme Nikole IV. Frankopana, pješačenje se nastavlja gradskom rivom, a potom i zapadnim dijelom naselja sve dok ruta, obilazeći Kamp Bor, krčkim maslinicima ne povede u smjeru Vrha. No, sljedeća je dionica, nakon što se običu ostaci crkvice sv. Marije, tzv. kaštel Salatići, impresivna kamena građevina gotovo u cijelosti obrasla bršljanom koja dominira prirodom, a za koju se pretpostavlja da bijaše ladanjsko zdanje kakve krčke plemićke obitelji. Uz polja Kimp i Kaštel stiže se do Vrha, naselja čijim središtem dominira monumentalna župna crkva sv. Mihovila arkandela, a preko agroturizma Dvori sv. Jurja ispod kojeg se nalazi istoimena, maslinicima okružena, uvala, do dvaju susjednih naselja: Skrbčića i Pinezića. Podno Pinezića, nadomak uvale Sv. Fuske, smještena je pitoreskna crkvice sa zvonikom na preslicu sv. Fuska na moru, a koja se prvi put spominje još početkom 14. stoljeća. U prolaznju Šotoventom – šumovitim i plodnim dijelom otoka koji podrazumijeva upravo područje oko Sv. Fuske, pažnju pomnog šetača sigurno će privući od očiju gotovo posve skrivene ruševine napuštenog naselja Kambun, od kojeg je preostalo svega nekoliko kuća, ali i crkvice sv. Ksista iz druge polovice 13. stoljeća te tzv. Polača čiji ostaci sežu do visine krovišta, dok dvorište okruženo visokim zidom govori u prilog činjenici kako se ondje živjelo ponešto drukčije od prosjeka. Višesatnu hodočasničku šetnju prvog dana zatvara posjet duboko urezanoj uvali Vela Jana, a potom i omanjem naselju Brzac kojeg krasi kapela sv. Petra podignuta krajem 17. stoljeća.

Dodatak: Popis prirodnog, kulturnog i ostalog nasljeđa (izbor!)

1) Katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije, Krk

- ranokršćanski kapitel s euharistijskim simbolima (oltarni prostor)
- Cristoforo Tasca: Abrahamova žrtva, Kiša Mane, Posljednja večera, Umnažanje kruha (oltarni prostor) i Bogorodica sa svecima (sakristija)
- Nicola Grassi: Navještenje sa sv. Augustinom, sv. Ivanom Nepomukom, sv. Franjom Paolskim i sv. Ivanom Kapistranom (svetište Presvetog Srca Isusova)
- Francesco Zugno: Gospa Karmelska sa svecima
- Paris Bordone: Mrtvi Krist s anđelima
- grob Ljudevita Čikute, soprakomita krčke galije Cristo Risorto (Lepantska bitka)

2) Crkva sv. Kvirina – Katedralna riznica, Krk

- Paolo Calori: Frankopanska oltarna pala s prikazom Blažene Djevice Marije u slavi
- Andrea Vicentino: Gospa od Ružarija

3) Crkva sv. Margarete, Krk

4) Frankopanski kaštel, Krk

- cipusi, liburnijski nadgrobni spomenici
- izložba replika srednjovjekovnog oružja

5) Interpretacijski centar pomorske baštine otoka Krka, Krk

- stalni postav koji poučava o otočnoj pomorskoj tradiciji

6) Crkva Gospe od Zdravlja, Krk

- Domenico Maggiotto(?): Bogorodica s djetetom

7) Samostan franjevac trećoredaca i crkva sv. Franje, Krk

- Vittore Carpaccio: Bogorodica s djetetom
- Bernardino Licinio: Bogorodica s djetetom i svecima

8) Samostan benediktinki i crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije, Krk

- Alessandro Varotari Padovanino: Bogorodica s djetetom

9) Krčki bedemi

10) Kapela sv. Ane, Krk

11) Arheološko nalazište u kući Perossi (ugostiteljski objekt Volsonis), Krk

12) Antički mozaički pod s prikazom Tritona (ugostiteljski objekt Mate), Krk

13) Ostaci antičkog objekta – pretpostavljenog Venerinog hrama (dućan Templum Veneris), Krk

14) Dvokatna kamena kula – stara gradska vijećnica, Krk

- jedinstveni sat s 24 polja

15) Šesterostrana kamena kula Nikole IV. Frankopana, Krk

16) Ostaci crkve sv. Marije, Vrh

17) Kaštel Salatići, Vrh

18) Župna crkva sv. Mihovila arkandžela, Vrh

- Mate Ljubičić: Uskrsli Krist

19) Crkva sv. Fuske na moru, Pinezići

20) Napušteno naselje Kambun

21) Kapela sv. Petra, Brzac

Drugo poglavlje/dan: Brzac – Malinska

Sažetak drugog poglavlja:

– Drugog dana, hodočašće se, duž trasu dugu 22,9 kilometara, od naselja Brzac nastavlja do Glavotoka koji još uvijek pripada Šotoventu, da bi kasnije krenuli s upoznavanjem Dubašnice. Prolaskom kroz nekolicinu tipičnih otočnih naselja ovaj dio rute završava u Malinskoj, inače središtu Općine Malinska-Dubašnica. Izlaskom iz naselja Brzac, hodočašće kreće u smjeru Glavotoka, malenog mjesta koje se prvi put spominje kao ljetnikovac s kapelom knezova Krčkih Frankopana. Ta je kapela tijekom 15. stoljeća predana franjevcima, nakon čega je osnovan samostan, a nedugo zatim i izgrađena crkva. Guste šume okolice Glavotoka, potom, vode do pravog bisera otočne romaničke arhitekture – crkvice sv. Krševana smještene iznad uvale Čavlenu, dok sljedeću dionicu čini najveći i najstariji otočni hrast. Šetnjom dijelom uz obalu, a dijelom šumom, stiže se do vidikovca na predjelu Fumak, za kojim slijedi Porat, naselje koje se razvilo oko franjevačkog samostana u čijem je kompleksu danas i muzej koji, uz uljaru za preradu plodova masline (tzv. toš), čuva i zbirku crkvenih umjetnina i arheoloških izložaka iz šire okolice. U prolaznju Dubašnicom nezaobilazno je i staro groblje sv. Apolinara s impresivnim kamenim zvonikom kvadratnog tlocrta, s time da nastavak hodočašća vodi kroz nekolicinu manjih naselja, od Sv. Antona, preko Milovčića, pa sve do Kremenića gdje se može vidjeti kapela sv. Andrije, inače najstarija sačuvana kapela na tom području. Drugo poglavlje Camino priče zatvara se Malinskom.

Drugog dana, hodočašće se, duž trasu dugu 22,9 kilometara, od naselja Brzac nastavlja do Glavotoka koji još uvijek pripada području Šotoventa, da bi kasnije krenuli s upoznavanjem (i istraživanjem) Dubašnice. Prolaskom kroz tipična otočna naselja poput Porta, Svetog Antona, Milovčića i Kremenića, ovaj dio rute završava u Malinskoj, inače središtu Općine Malinska-Dubašnica. Izlaskom iz naselja Brzac, hodočašće kreće u smjeru Glavotoka, malenog mjesta koje se prvi put spominje krajem 13. stoljeća, i to kao ljetnikovac s kapelom knezova Krčkih Frankopana. Ta je kapela u zadnjim desetljećima 15. stoljeća predana franjevcima, nakon čega je osnovan samostan, a nedugo zatim i izgrađena crkva posvećena Bezgrešnom začecu Blažene Djevice Marije. Riječ je o skromnom zdanju koje se odlikuje stilskim obilježjima renesanse i baroka, a na čijem se glavnom oltaru nalaze tri platna za koja se pretpostavlja da su djelo venecijanskog renesansnog slikara Girolama da Santacroce. Franjevački samostan u Glavotoku možemo smatrati oazom kulture i pismenosti, kao i mjestom djelovanja redovnika glagoljaša, s brojnim do danas sačuvanim glagoljskim natpisima i rukopisima. Ondje je, također, u drugoj polovici 19. stoljeća, djelovala i prva otočna tiskara. Vazdazelena oaza crnike oko Glavotoka na koju se nadovezuje šuma prastarih hrastova medunaca zaštićeni je rezervat šumske vegetacije koji svojom ljepotom i posebnosti poziva na uživanje. Upravo putovi nadsvođeni gustim krošnjama vode do pravog bisera otočne romaničke arhitekture – crkvice sv. Krševana smještene iznad uvale Čavlenu, nedaleko naselja Milohnići. Ovo slikovito kameno zdanje, sagrađeno u 12. stoljeću, karakterizira tlocrt nepravilnog trolista s četvrtastim ulaznim prostorom, zatim središte presvođeno kupolom i križno oblikovani prozorski otvori. Crkva je podignuta na ostacima antičke rustične vile, a zadarski utjecaj osim u titularu proizlazi i iz prisustva tamošnje graditeljske radionice koja je zrela romanička rješenja prenosila čitavim otokom. U šetnji šumom pažnju iznova plijeni prirodna baština, jer sljedeću dionicu, još uvijek nad uvalom Čavlenu, čini najveći i najstariji otočni hrast. To zadivljujuće 400 godina staro stablo nameće se visinom od 20 metara, promjerom krošnje od 30 metara i opsegom debla većim od pet metara. Šetnjom dijelom uz obalu, a dijelom šumom, stiže se do vidikovca na predjelu Fumak kojeg krase monumentalni zavjetni križ na visokom postolju, inače najveće drveno raspelo u Europi, okružen kamenim postajama Križnog puta. Ta mirna lokacija, s pogledom na otok Cres i ostatak Kvarnera, predstavlja idealnu postaju za odmor i molitvu, prije nego li se krene u smjeru Porta. Riječ je mirnom ribarskom mjestu, znanom i po maslinicima iz kojih potječe najkvalitetnije otočno maslinovo ulje, razvijenom oko samostana franjevac trećoredaca i pripadajuće mu crkve sv. Marije Magdalene. Samostan i crkva nose kasnogotička i renesansna stilska obilježja, a njihova izgradnja započela je već početkom 15. stoljeća.

Dijelom samostanskog kompleksa danas je i muzej koji, uz uljaru za preradu plodova masline (tzv. toš), čuva i zbirku crkvenih umjetnina i arheoloških izložaka iz šire okolice. U prolaženju Dubašnicom nezaobilazno je i staro groblje sv. Apolinara nad kojim bdije impresivan kameni zvonik kvadratnog tlocrta datiran u sam početak 17. stoljeća. Naime, zvonik predstavlja ostatak negdašnje župne crkve sv. Apolinara u kojoj se sredinom 19. stoljeća prestalo obavljati bogoslužje te je postupno rušena kada se u Bogovićima gradila nova župna crkva. Kamena građa iz prvotne crkve tako se volovskim zapregama, za potrebe podizanja novog vjerskog središta župe, prenosila na današnju lokaciju. Na tom se području, dodajmo, nekada nalazilo naselje Dubašnica – najmlađa otočna samostalna jedinica – zaslugom kneza Ivana VII. Frankopana utemeljeno sredinom 15. stoljeća. Nastavak hodočasničke trase vodi kroz nekolicinu manjih naselja, od Sv. Antona na čijem se području mogu razgledati dvije kapelice: kapela sv. Antuna u koju su ugrađena dva istaknuta glagoljska natpisa i kapela sv. Ivana Krstitelja, preko Milovčića, pa sve do Kremenića gdje se može vidjeti kapela sv. Andrije, inače najstarija sačuvana kapela na području Dubašnice s polukružnom apsidom i zvonikom na preslicu. Drugo poglavlje Camino priče zatvara se Malinskom. Međutim, iako nije obuhvaćen rutom, spomenimo i Bogoviće koji se ponose novom trobrodnom župnom crkvom sv. Apolinara – nebeskog zaštitnika Malinske – s polukružnom apsidom i bočnim kapelama, posvećenom sredinom 19. stoljeća. Njezine zidove krasi slikarske kompozicije vrbničkog majstora Ivana Volarića Piturića, a glavni, mramorni barokni oltar pala bečkog majstora W. Schoffmana. Naposljetku, u središtu Malinske nalazi se crkva sv. Nikole, jedino novo sakralno zdanje na području Dubašnice podignuto u posljednjih stotinu godina u čiji je kompleks ugrađena i istoimena galerija.

Dodatak: Popis prirodnog, kulturnog i ostalog nasljeđa (izbor!)

1) Samostan franjevac trećoredaca i crkva Bezgrešnog začeca Blažene Djevice Marije, Glavotok

- Girolamo da Santacroce: Bogorodica s djetetom, sv. Franjom i sv. Bonaventurom

2) Crkva sv. Krševana, Milohnići

3) Samostan franjevac trećoredaca i crkva sv. Marije Magdalene, Porat

- Girolamo da Santacroce: Bogorodica s djetetom, sv. Franjom Asiškim, sv. Kvirinom, sv. Marijom Magdalenom, sv. Ivanom Krstiteljem i sv. Grgurom

- lapidarij (Branka Fučića) s odljevima najpoznatijih hrvatskih glagoljskih spomenika

- uljara za preradu plodova masline, tzv. toš

4) Staro groblje sv. Apolinara i zvonik

5) Kapela sv. Antuna, Sv. Anton

6) Kapela sv. Ivana Krstitelja, Sv. Anton

7) Kapela sv. Andrije, Kremenići

8) Župna crkva sv. Apolinara, Bogovići

- W. Schoffman: Bogorodica sa sv. Apolonijom i sv. Apolinarom

- Ivan Volarić Piturić: Večera u Emausu, Isus se ukazuje sv. Margareti Alacoque, Isus predaje ključeve sv. Petru, Isus u Getsemanskom vrtu

9) Crkva sv. Nikole (s istoimenom galerijom), Malinska

Treće poglavlje/dan: Malinska – Omišalj

Sažetak trećeg poglavlja:

– Uzimajući u obzir relaciju dugu 19 kilometara, nastavak hodočašća, trećeg dana, iz središta Malinske, kreće prema sjevernom dijelu otoka, s odredištem u Omišlju, prolazeći pritom zapadno od Kijca te kroz Njivice. Od Malinske do uvale Kijac, hodočasnici prolaze Rajskom cestom – jednom od najugodnijih otočnih šetnica. Dolaskom u Njivice, u fokusu je historicistička crkva Rođenja Blažene Djevice Marije, početkom 20. stoljeća podignutu na mjestu ranijih sakralnih zdanja. Na tom se pitomom području, znanom kao Poje, u antičko vrijeme nalazio veći ladanjsko-gospodarski kompleks – rustična vila – u sklopu kojeg je, kasnije, uređena ranokršćanska crkva. Nastavak hodočašća prema sjeveru otkriva lokalitet Mohorov gdje se, s obzirom na pretpostavke, nalaze ostatci još jedne kasnoantičke nastambe. Šetnjom u smjeru uvale Sepen, jugozapadno od naselja Omišalj, otkrivaju se ne samo ostaci rimskog grada Fulfinuma koji potječu iz druge polovice 1. stoljeća, već i vrijedne monumentalne ranokršćanske crkve križnog tlocrta, u sastavu kasnoantičke nekropole, na lokalitetu Mirine, podignute početkom 5. stoljeća. Daljnjom šetnjom kroz šumu, do uzvisine nad Omišaljskim zaljevom, stiže se do Fortičine gdje su pronađeni ostatci srednjovjekovnog kaštela i kasnoantičke utvrde s cisternom, a spuštajući se ponovo prema moru, uz obalu uvale Pesja, sljedeće je odredište spomenik krajobrazne arhitekture iz prve polovice 20. stoljeća – park Dubec. Ulaskom u samo srce Omišlja, posebnu pozornost hodočasnika, uz pitoresknu crkvu sv. Jelene, sigurno će privući romaničko zdanje župne crkve Uznesenja Marijina.

Uzimajući u obzir relaciju dugu 19 kilometara, nastavak hodočašća, trećeg dana, iz središta Malinske, kreće prema sjevernom dijelu otoka, s odredištem u Omišlju, prolazeći pritom zapadno od Kijca te kroz Njivice. Od Malinske do uvale Kijac, hodočasnici prolaze Rajskom cestom – jednom od najugodnijih otočnih šetnica koja obiluje hladovinom (što je posebice korisno tijekom ljetnih mjeseci!), a uz koju se protežu mnoge plažice i uvale. No, prije nego li ispod Kijca slikovita cesta završi, a do Njivica povede betonirano šetalište, na rtu Ćuf, iznad uvale Slatina, smještena je i lokva Slatin koja pripada tipu slanjače ili slatine koje u najtoplije doba godine presušuju. Na području Općine Omišalj nalazi se još desetak sličnih lokvi, a s obzirom na biljni i životinjski svijet kojima obiluju možemo ih smatrati bitnim čimbenikom otočne bioraznolikosti, zbog čega su zaslužile da se, na otočnoj razini, zaštite njihovi mikro-svjetovi. Polazeći prema sjeveru, dolazi se do Njivica, manjeg turističkog mjesta čiji su stanovnici nekada bili većinom ribari što je i razlog da se njegovo središte, u dijelu Ribarske obale, obilježi skulpturom vremenog ribara uhvaćenog u trenutku šivanja potrgane mreže, inače djelom znanog hrvatskog kipara Zlatka Čulara. U središtu naselja smještena je i historicistička crkva Rođenja Blažene Djevice Marije podignuta početkom 20. stoljeća, i to na mjestu ranijih sakralnih zdanja o čemu govore mnogi nalazi, među kojima je najvrjedniji ranosrednjovjekovni kameni plutej oltarne pregrade, danas, prezentiran u crkvenom interijeru. Na tom se pitomom (od bure zaštićenom) lokalitetu, znanom kao Poje, u antičko vrijeme nalazio veći ladanjsko-gospodarski kompleks – rustična vila – u sklopu kojeg je, kasnije, uređena ranokršćanska crkva, služeći vjerskim potrebama stanovnika ladanja, tijekom ranog srednjeg vijeka adaptirana i opremljena novim inventarom. Nastavak hodočašća prema sjeveru, najprije prateći uvalu Njivice, zatim šumsku stazu, pa, uz uvale Dražica i Dumboka, iznova obalu, otkriva sljedeću dionicu: lokalitet Mohorov. Pretpostavlja se kako su na prostoru poluotoka Zaglav, neposredno iznad uvale Blatna, pronađeni ostatci kasnoantičke nastambe, čija se žitelj, između 5. i 7. stoljeća, bavila ribolovom i metalurgijom. Kako se taj lokalitet, s obzirom na toponim, može povezati s kultom akvilejskog mučenika Hermagore, jedna od pretpostavki bila je i ta da se ovdje radi o ostacima njemu posvećene crkve uklopljenje u samostansku cjelinu. Ondje su, također, što je zanimljivo napomenuti, pronađeni i bizantski zlatnici cara Teodozija II. Hodočašće, nadalje, vodi u smjeru pomorski pogodne uvale Sepen gdje se, jugozapadno od naselja Omišalj, na blagim obroncima nalaze ostatci rimskog grada Fulfinuma (Municipium Flavium Fulfinum) koji potječu iz druge polovice 1. stoljeća.

Njegovo se formiranje vezuje uz administrativni centar grada Fertinata – jednog od liburnskih plemena koji su još od protopovijesti nastanjivali omišaljsku gradinu. Dosadašnjim arheološkim istraživanjima otkriven je gradski forum, inače središte društvenog i vjerskog života Rimljana, s forumskim hramom, civilnom bazilikom i trgovačkim građevinama – tabernama te dijelovima arhitektonske plastike javnih, forumskih građevina. Unatoč sustavnim istraživanjima koja se provode posljednjih godina cjelina Fulfinuma još je uvijek nedovoljno istražena. Međutim, naziv mu je precizno poznat zahvaljujući posvetnom natpisu pronađenom u zidu ranokršćanske crkve na kojem se spominju radovi vezani uz izgradnju gradskog vodovoda, a koji se čuvaju u omišaljskoj zbirci Lapidarij smještenoj u istoimenoj galeriji. Fulfinum na značaju gubi raspadom Rimskog carstva kada se život seli na litice današnjeg Omišlja. U predgrađu Fulfinuma, u sastavu kasnoantičke nekropole, na lokalitetu zvanom Mirine, početkom 5. stoljeća, podignuta je monumentalna ranokršćanska crkva. U prvoj fazi imala je samo jedan, iznimno širok, brod koji je s istočne, oltarne strane završavao ravnim zidom. Izgradnjom transepta (poprečnog broda) crkva je u tlocrtu dobila oblik latinskog križa – simbola kršćanstva, a u toj je fazi, pred zapadnim pročeljem, dograđen i narteks (predvorje) s ugaonom kulom kroz koju se ulazilo u interijer crkve, dok su dvije dodatne prostorije, svojevrsne preteče sakristije, pridodane kvadratnom svetištu s polukružno upisanim klupama za svećenstvo. Jednostavan atrij koji se proteže uz južni zid broda, podignut je već u 6. stoljeću, a služio je kao prostor gdje su se sakupljali putnici, odnosno članovi crkvene ili laičke zajednice... (Trijemovi atrija, navedimo i to, koristili su se u pogrebne svrhe.) Iako bi u ovome kontekstu bilo zanimljivo funkciju atrija povezati upravo s hodočasnici, ne postoje dokazi da su se, tijekom 6. stoljeća, na Mirinama događala hodočašća. S obzirom na iznimnu očuvanost, ova vrijedna crkva može poslužiti kao ogledni primjer ranokršćanske sakralne arhitekture. U njezinom restauriranom narteksu postavljena je izložba arheološkog sadržaja, a ondje je smješten i in situ sačuvan ranokršćanski sarkofag datiran u 5. stoljeće. Na Mirinama je, dodajmo, 2017. godine, među ostacima kasnoantičke vile, otkriven jedinstven arheološki predmet iz 5. stoljeća nazvan Mirinski češalj. Taj je češalj od bjelokosti, vjerojatno liturgijske namijene, s reljefnim prikazima Kristovih čuda, jedan od, svakako, značajnijih nalaza u novijoj hrvatskoj ranokršćanskoj arheologiji. Spomenuta kasnoantička vila nalazi se stotinjak metara zapadno od ranokršćanske bazilike, a pripadala je lokalnom moćniku – proizvođaču ulja i trgovcu na Mediteranu. Ta je vila još u upotrebi tijekom 6. i 7. stoljeća, s time da je u tamošnjem, djelomično razrušenom sklopu, u 9. stoljeću, podignuta manja troapsidalna (zavjetna ili memorijalna) crkva, danas sačuvana tek u ostacima. Daljnjom šetnjom kroz šumu, do uzvisine nad Omišaljskim zaljevom, stiže se do lokaliteta Fortičina gdje su pronađeni ostaci srednjovjekovnog kaštela knezova Krčkih Frankopana koji je u upotrebi bio krajem 12. i tijekom 13. stoljeća. Ondje su, također, otkriveni i tragovi starije kasnoantičke utvrde zajedno s cisternom koji aludiraju na činjenicu kako se baš s ovoga mjesta antički Fulfinum napajao vodom. Spuštajući se ponovo prema moru, uz obalu uvale Pesja, sljedeće je odredište spomenik krajobrazne arhitekture iz prve polovice 20. stoljeća – park Dubec. Smješten na strmom, sjevernom dijelu Omišlja, rijedak je to primjer prirodnog parka prošaranog uređenim stazama i odmorištima, a koji zauzima površinu od oko 18.000 kvadratnih metara. Uspinjući se prema naselju s mora, park završava vidikovcem s kojeg se predivan pogled pruža na Kvarnerski zaljev i Rijeku. Ulaskom u samo srce Omišlja, posebnu pozornost hodočasnika, uz pitoresknu crkvu sv. Jelene i postav Galerije Lapidarij, sigurno će privući župna crkva Uznesenja Marijina. To vrijedno romaničko zdanje, podignuto na prijelazu iz 12. u 13. stoljeće, izvorno je bilo trobrodno i troapsidalno. No, ulomci predromaničkog crkvenog namještaja, datiranog između 8. i 9. stoljeća, govore u prilog ranijoj sakralnoj građevini koja se nalazila na njezinom mjestu. Svoj današnji izgled crkva duguje kasnijim, ponajviše renesansnim i baroknim, adaptacijama. U 15. stoljeću, zdanje je imalo čak 18 oltara, a među njima i onaj sv. Ivana Evanđelista na kojem je izložen poliptih poznatog venecijanskog majstora Jacobella del Fiorea. Zidove interijera crkve gotovo u cijelosti prikrivaju zidoslikarske kompozicije i dekorativni motivi otočnog slikara Ivana Volarića Piturića.

Dodatak: Popis prirodnog, kulturnog i ostalog nasljeđa (izbor!)

1) Rajski staza

2) Lokva Slatin

3) Crkva Rođenja Blažene Djevice Marije, Njivice

- ranosrednjovjekovni kameni plutej oltarne pregrade

4) Lokalitet Poje: ostaci antičke rustične vile i ranokršćanske crkve, Njivice

5) Lokalitet Mohorov: ostatci kasnoantičke nastambe, Omišalj

6) Ostaci antičkog grada Fulfinuma, Omišalj

7) Lokalitet Mirine: ostaci monumentalne ranokršćanske bazilike, Omišalj

8) Lokalitet Fortičina: ostaci srednjovjekovnog kaštela i kasnoantičke utvrde s cisternom, Omišalj

9) Park Dubec, Omišalj

10) Crkvica sv. Jelene, Omišalj

11) Galerija Lapidarij, Omišalj

- zbirka kamenih ulomaka

12) Župna crkva Uznesenja Marijina, Omišalj

- ulomci predromaničkog crkvenog namještaja

- Jacobello del Fiore: Poliptih sv. Ivana Evanđelista

- Ivan Volarić Piturić: zidoslikarske kompozicije i dekorativni motivi crkvenog interijera

- rozeta s pročelja, rad omišaljskog majstora – kamenoklesara Sinoge

Četvrto poglavlje/dan: Omišalj – Čižići

Sažetak četvrtog poglavlja:

– Četvrtog dana, hodočašće, na relaciji dugoj 21 kilometar, iz središta Omišlja (s)kreće prema Čižićima, obilazeći, pritom, krajnji sjever otoka. Polazište je vidikovac zelene oaze Omišlja – parka Dubec – uz koji je smještena i jednobrodna romanička crkvica sv. Antuna Padovanskog. Ugodna se šetnja do sjevernog vrha otoka nastavlja uz raštrkano naselje i samu obalu tj. uvale Večja, Martinj i Lučicu. Prolaskom južnim rubom kampa Omišalj, staza ide do raskrižja čiji krak vodi prema Zračnoj luci Rijeka, da bi se, rijetkim raslinjem prošaranim krajolikom, uzdigla do mjesta gdje kreće Krčki most, nadomak ogoljelog otočića Sv. Marko. Uz more, hodočasnička se ruta sada spušta prema uvali Voz i poluotoku Vošćica na kojem se uz temelje antičkog zdanja nalazi i utvrda Maltempo čije su zidove, s ciljem nadgledanja pomorskog prometa u Tihom kanalu, podignuli Mlečani. Na uzvišenom predjelu, između uvala Voz i Peškara, odnosno rta Bejavec i Tihog kanala, na lokalitetu Kapelica, svoje su mjesto pronašli: stražarnica i ostatci izdužene građevine s bočnim ulazom, dok se u njihovoj neposrednoj blizini proteže ekološka plantaža smilja. Duža šetnja stjenovitim, sjeveroistočnim priobaljem otoka uz Vinodolski kanal vodi do uvale Slivanjske gdje se skriva jedna od najljepših otočnih pješčanih plaža. Između te se uvale i naselja Rudine smjestila špilja Biserujka čiju atraktivnu unutrašnjost karakterizira bogatstvo špiljskih ukrasa – kalcitnih siga, posebice stupova i stalaktita. Preko Rudina, hodočašće se, sada već na području Općine Dobrinj, razvija šumom, i to u smjeru naselja Čižići, s time da posljednju dionicu četvrtog dana, čine ostaci crkve sv. Petra.

Četvrtog dana, hodočašće, na relaciji dugoj 21 kilometar, iz središta Omišlja (s)kreće prema Čičićima, obilazeći, pritom, krajnji sjever otoka. Polazište je, već prethodno spomenuta, zelena oaza Omišlja: park Dubec, točnije njegova početna ili završna točka – vidikovac s kojeg se može prepustiti uživanju u pogledu koji se prostire Omišaljskim zaljevom. Uz vidikovac, osim slikovitog, u tlocrtu kružnog vodotornja, smještena je i jednobrodna romanička crkva sv. Antuna Padovanskog, datirana u 13./14. stoljeće, a čiji skroman korpus specifičnim čini dogradnja u formi izdužene sjenovite lože vezane uz crkveno pročelje. Ugodna se šetnja do sjevernog vrha otoka nastavlja uz raštrkano naselje i samu obalu tj. uvale Večja, Martinj i Lučicu. Prolaskom južnim rubom kampa Omišalj, staza ide do raskrižja čiji krak vodi prema Zračnoj luci Rijeka, da bi se zanimljivim, rijetkim raslinjem prošaranim, krajolikom, uzdigla do mjesta gdje kreće Krčki most. Spomenimo, ovdje, obližnji, posve ogoljeli otočić Sv. Marko na čijem se jugu nalaze ostaci bizantskog castruma – vojne tvrđave – datirane u 6. stoljeće, u čijem su arealu pronađeni i slabo uočljivi tragovi dviju crkava sv. Ivana Zlatoustog i sv. Martina. Još iz antičkih vremena taj je otočić poznat kao Almis, dok ga se tijekom srednjeg vijeka nazivalo Omiš. Uz more, hodočasnička se ruta sada spušta prema uvali Voz čije ime svjedoči o tome kako su se preko uskog dijela kopna u korijenu poluotoka Voščica nekada prevlačili brodovi. Bitve na tamošnjem privezištu neobičnog su antropomorfog oblika, a potječu iz 19. stoljeća, kao i kuća pored crkvice. Na padinama uvale pronađeni su temelji antičkog zdanja, najvjerojatnije kasnije utvrđene vile, a na tom se području, prema srednjovjekovnim izvorima, nalazila i crkva sv. Mavra. Podsjetimo, ovdje, i na zanimljivu priču kako se u ovome akvatoriju, 49. godine prije Krista, odigrala pomorska bitka između Cezarovih i Pompejevih snaga, što znamo zahvaljujući rimskom pjesniku Marku Aneju Lukanu i njegovom epu Pharsalia, posvećenom Cezarovom građanskom ratu. Na poluotoku Voščica nalazi se i istoimeni svjetionik koji predstavlja točku u kojoj se otok Krk najviše približio susjednom kopnu. Svjetionik je, krajem 19. stoljeća, izgrađen unutar utvrde zvane Maltempo koju su, s ciljem nadgledanja pomorskog prometa u Tihom kanalu, podignuli Mlečani tijekom 16. stoljeća. Utvrda se sastojala od nižeg dijela s topničkom bitnicom, nastambe za smještaj vojnika, kapele i promatračnice. Ovo se zdanje znalo nazivati i Utvrdom sv. Marka, zaštitnika Mletačke Republike, dok je tamošnja kapela bila posvećena Gospi od Karmela. Na uzvišenom predjelu, između uvala Voz i Peškera, odnosno rta Bejavec i Tihog kanala, na lokalitetu Kapelica, svoje su mjesto pronašli: stražarnica i ostatci izdužene građevine s bočnim ulazom. Sve upućuje na gradnju iz doba austrijsko-mletačkog rata s početka 17. stoljeća, a pretpostavlja se da ih je koristila straža kojoj je bio povjeren zadatak da, u slučaju napada, dojavu opasnost. Budući da se taj lokalitet naziva Kapelica, pretpostavlja se kako je ondje jednom egzistirala i manja crkva. U njegovoj neposrednoj blizini smještena je ekološka plantaža smilja (u vlasništvu puntarske tvrtke Natura Consulting d.o.o.) koja se prostire na čak osam hektara, a koju, uz opojan miris, prekrasnim čine sitni žuti cvjetovi i baršunasti svijetlozeleni listići čije su se mnogobrojne blagodati znale uživati još u antičko vrijeme. Uz plantažu nalazi se i destilerija u kojoj se termički obrađuje zelena masa smilja te tako dobivaju eterično ulje i hidrolat. Duža šetnja stjenovitim, sjeveroistočnim priobaljem otoka uz Vinodolski kanal vodi do uvale Slivanjske gdje se skriva jedna od najljepših otočnih pješčanih plaža koju dijele općine Omišalj i Dobrinj. Ondje su ostavljeni kameni ostaci nikad u cijelosti izgrađenog hotelskog kompleksa čija je realizacija krenula početkom 20. stoljeća, kao i lučica – povijesno pristanište obližnjeg naselja Rudine. Između uvale i Rudina smjestila se špilja Biserujka čiju atraktivnu unutrašnjost karakterizira bogatstvo špiljskih ukrasa – kalcitnih sigi, posebice stupova i stalaktita. Po speleološkoj klasifikaciji to je jednostavna špilja s jamskim ulazom i lagano nagnutim špiljskim kanalom. Sastoji se od nekoliko podzemnih prostora: ulaznog dijela, balkona, okna, velike dvorane, sjevernog kanala, dvorane s mostovima i cimpresne dvorane. Nakon što je uređena, 1997. godine, Biserujka je postala jedna od najposjećenijih prirodnih znamenitosti otoka Krka. Uvalu Slivanjsku sa špiljom povezuje poučna staza duž koju je postavljeno pet informativnih panoa koji šetače upoznaju sa svim specifičnostima tog lokaliteta. Preko Rudina, hodočašće se, na području Općine Dobrinj, razvija šumskim krajolikom, i to u smjeru naselja Čičići, s time da posljednju dionicu četvrtog dana, čine ostaci crkve sv. Petra, locirani na malenom rtu nad istoimenom uvalom. Unatoč ruševnom stanju ove jednobrodne građevine s izduženom apsidom, mogu se uočiti predromanička i romaničko-gotička faza njezine izgradnje. Budući da područje oko uvale sv. Petra čini arheološku zonu iz koje potječu nalazi iz različitih razdoblja, višeslojnost ne iznenađuje ni kada je riječ o spomenutoj crkvi.

Dodatak: Popis prirodnog, kulturnog i ostalog nasljeđa (izbor!)

- 1) Crkvice sv. Antuna Padovanskog, Omišalj**
- 2) Otočić Sv. Marko s ostacima bizantskog castruma**
- 3) Lokalitet Voz – poluotok Vošćica: ostaci antičkog zdanja**
- 4) Poluotok Vošćica: utvrda Maltempo sa svjetionikom**
- 5) Lokalitet Kapelica: stražarnica i ostatci izdužene građevine**
- 6) Plantaža smilja**
- 7) Uvala Slivanjska**
- 8) Špilja Biserujka**
- 9) Poučna staza od špilje Biserujke do uvale Slivanjske**
- 10) Ostaci crkve sv. Petra, Čižići**

Peto poglavlje/dan: Čižići – Vrbnik

Sažetak petog poglavlja:

– Trasom dugom 21,6 kilometara, hodočašće se iz Čižića, preko Solina, nastavlja šumovitim unutrašnjošću otoka prema Dobrinju i Sv. Vidu Dobrinjskom, sa završnicom u Vrbniku, do kojeg se dolazi iz Risike. Iz Čižića, šetnica uz obalu vodi do susjednih Solina, s time da ta dva naselja smještena uz plitku i toplu uvalu Soline povezuje lokalitet Meline, obalno područje poznato po crnom ljekovitom blatu. Iznad Solina, upisanog među najstarija mjesta Dobrinjštine, na zaklonjenom brežuljku, smjestila se jednobrodna romanička crkvice sv. Filipa i Jakova. Šetnica se, kroz gusto šumsko područje, potom, uzdiže prema Dobrinju, središtu istoimene općine, čije srce krasi župna crkva sv. Stjepana, s time da se njezino ime, kao i ono samog naselja, prvi put spominju u najstarijem hrvatskom pravnom dokumentu pisanom glagoljicom – Darovnici slavnog Dragoslava – nastalom 1100. godine. Nedaleko od župne crkve, na prostoru starog groblja, uzdiže se dominantan barokni zvonik, a nadomak njega i crkva sv. Trojice. Nakon obilaska Dobrinja, i kraćeg pješaćenja nogostupom uz cestu, sljedeća dionica hodočašća smještena je na ulazu u obližnje naselje Sveti Vid Dobrinjski. Riječ je o jednobrodnoj i jednoapsidalnoj crkvi sv. Vida čija se specifičnost ogleda u masivnom kamenom zvoniku naknadno dograđenom pred ulaznim pročeljem. Nastavak šetnje otkriva ruševine napuštenog naselja Dolovo (ili Dolova), smještenog između Krasa i Gostinjca. Šetnja u smjeru jugoistoka, potom, dovodi do područja Općine Vrbnik, odnosno šumom posve prikriivenog kaštela Gradec – prvog posjeda knezova Krčkih Frankopana, poznatog i kao utvrda Rovoznik. Iz pitomog sela Risika, put iznova skreće prema obali gdje se u uvali Sv. Marek, usred malenog poluotoka, nalaze ostaci crkve sv. Marka. Šetnja se, dijelom uz obalu, a dijelom šumom, zatim, nastavlja sve do Vrbnika, najslikovitijeg otočnog naselja smještenog nad morem, na samom vrhu strme litice. Vrbnik je posebno značajan kao glagoljaško središte ili, po mnogima, kolijevka glagoljice, budući da je upravo u vrbničkom glagoljskom skriptoriju nastao najveći broj do danas sačuvanih glagoljskih rukopisa. Vrbničkom starom gradskom jezgrom, s najuzvišenijeg dijela, dominira župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije. Osim župne crkve, vrbnička starogradska jezgra čuva još mnoge primjere sakralne arhitekture, ali i brojne druge znamenitosti poput Klančića – najuže ulice na svijetu, Knjižnice obitelji Vitezić, ili pak ostataka srednjovjekovnih zidina koje su jedan od niza tragova što su ih knezovi Krčki Frankopani ostavili na području Vrbnika. Na putu koji vodi prema vrbničkoj luci, kao sljedeća dionica, otkriva se crkva sv. Ivana Krstitelja, dok put prema Vrbničkom polju, skriva još jedan zanimljivi lokalitet – ostatke crkve sv. Mavra.

Trasom dugom 21,6 kilometara, hodočašće se iz Čičića, preko Solina, nastavlja šumovitim unutrašnjošću otoka prema Dobrinju i Sv. Vidu Dobrinjskom, sa završnicom u Vrbniku, do kojeg se dolazi iz Risike. Iz Čičića, mirne destinacije locirane na sjeveroistočnom dijelu otoka, šetnica uz obalu vodi do susjednih Solina, s time da ta dva omanja naselja smještena uz plitku i toplu uvalu Soline povezuje još jedna od otočnih prirodna atrakcija – lokalitet Meline, točnije obalno područje poznato po crnom ljekovitom blatu, po mnogima, pogodnom za liječenje kostobolje. Dodajmo kao zanimljivost i to da su se duž uvalu Soline, kao što otkriva toponim, još u antici nalazile solane, sve dok im u frankopansko vrijeme Venecija nije zabranila rad, jer su bile konkurencija njezinim paškim i rapskim pogonima za izdvajanje soli. Pješčani zaljev danas se može pohvaliti jednom od najpoznatijih i, svakako, najposebnijih otočnih plaža. Iznad Solina, upisanog među najstarija mjesta Dobrinjštine koje se spominje već početkom 13. stoljeća, na zaklonjenom brežuljku, smjestila se jednobrodna romanička crkva sv. Filipa i Jakova s izbočenom apsidom i zvonikom na preslicu. Ona se prvi put spominje u sačuvanoj oporuci dobrinjskog plovana Mavra, i to 1382. godine. Uz ovo pitoreskno zdanje nekad je egzistirala i istoimena bratovština. Iz Solina, šetnica se, kroz gusto šumsko područje, uzdiže prema Dobrinju, središtu istoimene općine. Srce ovog baštinom bogatog i živopisnog mjesta koje se propinje na uzvisini okruženoj zelenilom, krasi župna crkva sv. Stjepana, čije se ime, kao i ono samog naselja, prvi put spominje u najstarijem hrvatskom pravnom dokumentu pisanom glagoljicom – Darovnici slavnog Dragoslava – nastalom 1100. godine. Do danas je, s obzirom na mnoge adaptacije, sačuvana u bitno izmijenjenom obliku. Riječ je o većoj trobrodnoj građevini s povišenim glavnim brodom, ravnim začelnim zidom i trijemom postavljenim pred pročeljem. Crkva posjeduje bogatu sakralnu zbirku, a posebno mjesto među umjetninama zauzima reljefni antependij s prizorom Krunjenja Blažene Djevice Marije i svecima Jakovom i Stjepanom nepoznatog venecijanskog majstora iz 14. stoljeća, nastao po kartonu (predlošku) slavnog Paola Veneziana. Nedaleko od župne crkve, na prostoru starog groblja, uzdiže se dominantan barokni zvonik, podignut početkom 18. stoljeća, koji je u Drugom svjetskom ratu znatno stradao, nakon čega je obnovljen, ali uz poštivanje istih stilskih obilježja. Nadomak zvonika smještena je i crkva sv. Trojice datirana u 15. stoljeće koja se tijekom ljetnih mjeseci pretvara u izložbeni prostor s važnim sakralnim eksponatima prikupljenim na području Dobrinjštine. Opravdavajući naziv gradić-muzej, uokolo dobrinjske Place razmještena su tri izložbena prostora: nadaleko znana Galerija Infeld, Sakralna muzejska zbirka i Etnografska zbirka otoka Krka. Nakon obilaska Dobrinja, i kraćeg pješačenja nogostupom uz cestu, sljedeća dionica hodočašća smještena je na ulazu u obližnje naselje Sveti Vid Dobrinjski. Riječ je o jednobrodnoj i jednoapsidalnoj crkvi sv. Vida presvođenoj valjkastim svodom čija se specifičnost ogleda u masivnom kamenom zvoniku naknadno dograđenom pred ulaznim pročeljem, i to u punoj širini korpusa crkve. Ovo jedinstveno romaničko zdanje, podignuto tijekom 12. stoljeća, također se navodi u Darovnici slavnog Dragoslava, a kojom upravo Dragoslav svoje brojne posjede (pokretna i nepokretna dobra) poklanja crkvi svetog Vida kraj Dobrinja, s time da nakon njegove smrti patronat prijeđe na njegovu djecu. Crkva je gotovo 150 godina bila napuštena, no obnovljena je i vraćena u bogoslužje sredinom 20. stoljeća. Nastavak šetnje kroz dobrinjske šume vodi do ruševina napuštenog naselja Dolovo (ili Dolova), smještenog između Krasa i Gostinjca. Taj se zaseok nalazi(o) u dolini – dolu – okruženoj brdašcima, a danas se iz bujne vegetacije naziru tek mahovinom prekriveni ostaci nekolicine kamenih kuća i nekada obrađivanih vrtova. Dolovo se zajedno s Gostinjcem prvi put spominje 1780. godine, da bi ga 20-ih godina 20. stoljeća zahvatila drastična depopulacija. Šetnja u smjeru jugoistoka (do)vodi do područja Općine Vrbnik, odnosno šumom posve prikriivenog kaštela Gradec – prvog posjeda knezova Krčkih Frankopana, poznatog i kao utvrda Rovoznik. Njegov jednostavan interijer sastojao se od malenog dvorišta, izduljene glavne prostorije te kuhinje s ostavom. Gradec je napušten krajem 15. stoljeća, nakon što je posljednji krčki knez Ivan VII. Frankopan otišao s otoka, i od njega su danas preostale tek ruševine. Uz kaštel Gradec dostupni su i ostaci crkvice sv. Nikole koja u 16. stoljeću mijenja titular u sv. Duh. Taj dojmiljivi ambijent danas je poprište brojnih kulturnih događanja. Šumskim predjelom, hodočašće vodi do Risike u čijem središtu dominira crkva sv. Jeronima, sagrađena sredinom 20. stoljeća. Iz pitomog sela, put iznova vodi prema obali gdje se u uvali Sv. Marek, poviše jedine otočne pješčane plaže, usred malenog poluotoka, nalaze ostaci crkve sv. Marka.

Prema stilskim obilježjima radi se o zdanju koje pripada romaničkom krugu čiji se nastanak može datirati u 12./13. stoljeće. Poput istodobnih građevina, karakterističnim ju čini jednobrodni korpus s apsidom izbočenom ka istoku. Uokolo crkvice pronađene su rimske grobnice s nakitom, željeznim oružjem i pečenom keramikom, dok su pod morem pronađeni ostaci rustične vile, što, sve zajedno, govori u prilog činjenici kako je još u antičko vrijeme to područje bilo naseljeno. Šetnja se, dijelom uz obalu, a dijelom šumom nastavlja sve do Vrbnika, najslikovitijeg otočnog naselja smještenog nad morem, na samom vrhu strme litice. S obzirom na prvi pisani spomen koji potječe iz 1100. godine, već više puta spominjanu Darovnicu slavnog Dragoslava, Vrbnik se može pohvaliti svojom 900-godišnjom poviješću tijekom koje je bio frankopanski kaštel te glagoljaško i vjersko središte pod zaštitom sv. Ivana Krstitelja. Posebno je značajan kao glagoljaško središte ili, po mnogima, kolijevka glagoljice, budući da je upravo u vrbničkom glagoljskom skriptoriju (srednjovjekovnoj pisarnici ili prepisivačkoj radionici) nastao najveći broj do danas sačuvanih glagoljskih rukopisa. Također, od stotinjak na otoku otkrivenih glagoljskih natpisa (i grafita), upravo ih je u Vrbniku pronađen najznačajniji dio. Dodajmo tome i kako je svoj statut, pisan hrvatskim jezikom i, naravno, glagoljicom, Vrbnik dobio već 1388., i to odmah nakon Vinodola, a sačuvan je u prijepisu iz 1526. godine. Vrbničkom starom gradskom jezgrom, s najuzvišenijeg dijela, dominira župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije, jednobrodna građevina položena u smjeru sjever – jug, s prostranom pravokutnom apsidom. Crkva se, u Statutu bratovštine sv. Ivana Krstitelja, prvi put spominje početkom 14. stoljeća, a tijekom povijesti više je puta pregrađivana i nadograđivana. Najstariji dio crkve tvori gotička kapela Blažene Djevice Marije od Ružarija čija se izgradnja, sukladno predaji, pripisuje Ivanu VII. Frankopanu. Monumentalni zvonik, nezaobilazan dio prepoznatljive vizure Vrbnika, nalazi se zapadno od same crkve, a podignut je početkom 16. stoljeća, o čemu govori i glagoljski natpis na ulazu. Osim župne crkve, vrbnička starogradska jezgra čuva još mnoge primjere sakralne arhitekture, spomenimo samo kapele sv. Antuna Padovanskog, sv. Martina ili sv. Marije Male, ali i brojne druge znamenitosti poput Klančiča – najuže ulice na svijetu, Knjižnice obitelji Vitezić s vrijednom ostavštinom Ivana Josipa Vitezića i Dinka Vitezića, ili pak ostataka srednjovjekovnih zidina koje su jedan od niza tragova što su ih knezovi Krčki Frankopani ostavili na području Vrbnika, i koji je u vrijeme njihove vladavine proživljavao svoju gospodarsku i kulturnu renesansu. Na putu koji vodi prema vrbničkoj luci, kao sljedeća dionica, stoji crkva sv. Ivana Krstitelja, zaštitnika Vrbnika. Ona je podignuta u 14. stoljeću, a današnji izgled duguje dogradnji iz 17. stoljeća kada je produljena izgradnjom nove apside. Uz crkvu se nalazilo staro gradsko groblje, sredinom 20. stoljeća, preseljeno na lokaciju van grada. To je zdanje dao podignuti vrbnički plovani Damjan, i to kao sjedište Bratovštine sv. Ivana Krstitelja. Nastavak hodočašća, na putu prema Vrbničkom polju, skriva još jedan zanimljivi lokalitet – ostatke crkve sv. Mavra, smještene na brdašcu južno od Vrbnika s kojeg predivan pogled puca ne samo na urbanu strukturu Vrbnika, već i Podvelebitski kanal. Ta je jednobrodna crkva, u (rano)romaničkom stilu, sagrađena, smatra se, tijekom 11., a korištena je sve do 18. stoljeća. Upravo se ovo područje, prema pučkim legendama, vezuje uz početak naselja Vrbnik, što znači da bi crkva sv. Mavra mogla biti prva župna crkva u vremenu koje je prethodilo formiranju Vrbnika na današnjoj lokaciji.

Dodatak: Popis prirodnog, kulturnog i ostalog nasljeđa (izbor!)

1) Čičići – Meline: obalno područje poznato po crnom ljekovitom blatu

2) Crkvice sv. Filipa i Jakova, Soline

3) Darovnica slavnog Dragoslava – najstariji glagoljski pravni dokument u Hrvatskoj, Dobrinj

4) Župna crkva sv. Stjepana, Dobrinj

- antependij s reljefnim prizorom Krunjenja Blažene Djevice Marije i svecima Jakovom i Stjepanom nepoznatog venecijanskog majstora, nastao po kartonu (predlošku) slavnog Paola Veneziana

5) Zvonik župne crkve sv. Stjepana, Dobrinj

6) Crkva sv. Trojice, Dobrinj

- Ivan Volarić Piturić: tri slikarske kompozicije oko oltarne pale nepoznatog majstora: Čistilište i apoteza svetaca u slavi i Raj; Pakao; Marija – Kraljica neba i zemlje; Presveto Trojstvo u slavi s Marijom i Ivanom Krstiteljem; prizori iz života sv. Antuna Padovanskog

7) Maskeron, kameni portret muškarca (jedan od zaštitnih znakova Dobrinja) na pročelju jedne od kamenih kuća smještene nasuprot Place, Dobrinj

8) Crkva sv. Vida, Sveti Vid Dobrinjski

9) Napušteno naselje Dolovo

10) Kaštela Gradec (Rovoznik) – prvi posjed knezova Krčkih Frankopana

11) Crkva sv. Jeronima, Risika

12) Crkva sv. Marka, uvala Sv. Marek

13) Vrbnički statut, čuva se u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici, Zagreb

14) Župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije, Vrbnik

- Marin Cvitković Kotoranin (?): Uznesenje Bogorodice

- Ivan Volarić Piturić: kasetirani strop s centralnim prozorom Uznesenja Marijinog

- Nepoznati venecijanski majstor: Bogorodica s djetetom i svecima

15) Zvonik župne crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije, Vrbnik

16) Kapela sv. Antuna Padovanskog, Vrbnik

- Ivan Volarić Piturić: ciklus Čuda sv. Antuna Padovanskog

17) Klančić – najuža ulica na svijetu, Vrbnik

18) Knjižnica obitelji Vitezić

- vrijedan knjižni fond iz kojeg se posebice izdvajaju: Atlas Johanna Davida Köhlera iz 18. stoljeća – jedan od dva takva sačuvana u svijetu, Ilyricum Sacrum Daniella Farlattija, protestantski Novi zavjet na hrvatskom jeziku tiskan glagoljicom iz 16. stoljeća, ili Knjiga popa Savata – glagoljski rukopis koji sadrži zbirku molitvi Gašpara Vnučića iz 16. stoljeća...

19) Ostaci srednjovjekovnih zidina koje su pripadale Frankopanima, Vrbnik

20) Crkva sv. Ivana Krstitelja, Vrbnik

21) Ostaci crkve sv. Mavra, Vrbnik

Šesto poglavlje/dan: Vrbnik – Baška

Sažetak šestog poglavlja:

– Šestog dana, hodočašće se na relaciji dugoj 23,3 kilometra, iz Vrbnika razvija u smjeru Baške, i to, najprije, presijecanjem Vrbničkog polja čije parcele više od stotinu godina čuvaju pravi vinogradarski dragulj. Daljnjim pješaćenjem stiže se do izvora Vele rike koji uz obližnje penjalište Portafortuna svjedoče u prilog činjenici kako je čitavo područje Općine Baška, u koju se sada zašlo, iznimno povoljno za bavljenje najrazličitijim aktivnostima na otvorenom. O tome svjedoči i dulja šetnja impresivnim pejzažom prošaranim vezom od suhozida – gromačama koja vodi do tzv. Mjesečevog platoa. Riječ je o najpoznatijoj i najneobičnijoj lokaciji na bašćanskom području koja, s obzirom na ogoljeli krajolik bez imalo hlada, podsjeća na kamenitu pustinju ili površinu Mjeseca. Sjeverno od Mjesečevog platoa, od rta Glavine do uvale Mala luka, proteže se ornitološki rezervat Kuntrep – najstariji ornitološki rezervat na svijetu – čija su najveća vrijednost bjeloglavi supovi. Mjesečev plato s Baškom spaja šetnica Put ka Mjesecu koja će hodočasnike ponovo zaštititi svojim zelenilom, i koja u svojoj prvoj etapi vodi do crkve sv. Ivana Krstitelja, inače zaštitnika Župe i Općine Baška.

Put ka Mjesecu, u svom nastavku, nizbrdo, vodi prema središtu naselja koje otkriva još tri vrijedna sakralna zdanja: župnu crkvu Presvete Trojice, crkvu sv. Antuna Padovanskog i kapelu sv. Marka ispod koje se nalaze ostaci monumentalne starokršćanske bazilike i krstionice. Budući da je glagoljica simbol bašćanskog kraja, jedan od spomenika novijeg datuma koji se nikako ne smije zaobići jest i Bašćanska staza glagoljice koju tvore 34 kamene skulpture uklesanih slova glagoljske azbuke postavljene na značajnim lokacijama diljem Baške, Jurandvora, Batomlja i Drage Bašćanske.

Nakon uživanja u jednom od najpitoresknijih otočnih mjesta Vrbniku, hodočašće se šestog dana, na pješački zasigurno najzahtjevnijoj relaciji dugoj 23,3 kilometra, razvija u smjeru Baške. Prema tome, po obilasku zapadnog, sjevernog i istočnog dijela otoka kojeg karakterizira bogata vegetacija, vrijeme je za suočavanje s njegovim kontrapunktom – krškom goleti jugoistočnog, južnog i jugozapadnog dijela. Pozovemo li se, pritom, na krilaticu kako slika govori više od tisuću riječi, potrebno je samo pogledati zemljovid i uočiti prelazak iz tamno zelene u sivo-smeđu zonu, formiranu ponajprije djelovanjem prirodnih sila, posebice jake bure i kiše. Iz Vrbnika, put(ovanje) prema Baški kreće presijecanjem Vrbničkog polja koje više od stotinu godina čuva pravi vinogradarski dragulj, što znači da se prolazi slikovitim nasadima vinove loze, kao i uz ostale obrađene poljoprivredne površine, s time da, u ovome kontekstu, kao najslavniju sortu s vrbničkih vinograda valja izdvojiti nadaleko znanu vrbničku žlahtinu. Pješačenjem šumovitim područjem okolice Vrbnika, stiže se do izvora Vele rike (ili Suhe ričine) koja predstavlja tek jedan od ovdašnjih prirodnih fenomena. Riječ je o potoku, točnije jedinoj otočnoj tekućici, pa čak i jedinoj stalnoj tekućici na jadranskim otocima, koja zajedno s okolnim područjem, osobito u gornjem toku, sažima iznimno prirodno bogatstvo. Vela rika duga je 12 kilometara, sadrži dva slapa te u cijelom svojem toku Bašćanskom dolinom ovisi o godišnjem dobu i količini oborine. Sljedeće etape hodočašća, također, govore u prilog činjenici kako je čitavo područje Općine Baška, u koju se sada zašlo, iznimno povoljno za bavljenje najrazličitijim aktivnostima na otvorenom o čemu svjedoči i obližnje penjaliste Portafortuna zahvaljujući liticama oštrog vodom erodiranog vapnenca, koje nude mnogo lakših i srednje teških smjerova. Dulja šetnja pješačkom i biciklističkom stazom Portafortuna, najprije šumom uz tok Vele rike, a potom i impresivnim djelomično ili posve ogoljelim pejzažom prošaranim vezom od suhozida – gromačama, duž sjeveroistočnu zaravan ispod koje se proteže plodna Bašćanska dolina, vodi do tzv. Mjesečevog platoa. Riječ je o još jednoj prirodnoj specifičnosti, inače najpoznatijoj i najneobičnijoj lokaciji na bašćanskom području koja s obzirom na ogoljeli krajolik bez imalo hlada podsjeća na kamenitu pustinju ili površinu Mjeseca. Sjeverno od Mjesečevog platoa, od rta Glavine do uvale Mala luka s obalnim pojasom u širini jednog i dužinom od deset kilometara, proteže se ornitološki rezervat Kuntrep, s obzirom na godinu utemeljenja – 1969., najstariji ornitološki rezervat na svijetu. Njegova su najveća vrijednost bjeloglavi supovi, ali i druge ugrožene vrste ptica kao što su orao zmijar, sivi sokol, vjetruša, morski vranac, sova ušara, modrokos, kamenjar ili ćukavica. Jednu od najprepoznatljivijih (i najfotografiranih!) vizura rezervata, uz slikovite mrgare, mošune i bunare, svakako, definira lokva Diviška, upečatljiva ne samo po svom položaju već i gromačama koje njezinu površinu dijele na nekoliko pojila, sprječavajući tako miješanje stada ovaca različitih vlasnika. Mjesečev plato s Baškom spaja šetnica Put ka Mjesecu koja će hodočasnike ponovo zaštititi svojim zelenilom – gustom borovom šumom, i koja u svojoj prvoj etapi vodi do crkve sv. Ivana Krstitelja, inače zaštitnika Župe i Općine Baška. To jednobrodno romaničko zdanje podignuto tijekom 11. stoljeća, s masivnim zvonikom prislonjenim o pročelje, u vrijeme srednjovjekovnog kaštela Baška, prije nego li se naselje približilo moru, uživalo je funkciju župne crkve. Uz crkvu se nalazi Galerija Sv. Ivana s postavom sakralne tematike i mjesno groblje, a nadomak njih ostaci srednjovjekovnog kaštela koji je (kao i preostali otočni kašteli) pripadao Frankopanima, zajedno s ostacima, također, jednobrodne crkvice sv. Duha. Ispred Sv. Ivana Krstitelja prostire se vidikovac sa zapanjujućim pogledom na Bašćansku dolinu, otočić Prvić, more i jedan od simbola Baške – Velu plažu.

Put ka Mjesecu, u svom nastavku, nizbrdo, vodi prema središtu naselja koje otkriva još tri vrijedna sakralna zdanja: župnu crkvu Presvete Trojice, crkvu sv. Antuna Padovanskog i kapelu sv. Marka. Podizanje nove župne crkve uvjetovao je, kao što je prethodno napomenuto, silazak Bašćana prema moru.

Ta velebna trobrodna građevina s visokim zvonikom izgrađena je u prvoj polovici 18. stoljeća, sljedeći stilska načela baroka, iako su znatni građevinski zahvati izvedeni i tijekom 20. stoljeća kada je oblikovano i prepoznatljivo pročelje. Njezin glavni oltar krasi djelo lokalnog majstora Frana Jurića. Crkva sv. Antuna Padovanskog sagrađena je krajem 15., a kapela sv. Marka početkom 16. stoljeća. Upravo podno (i uokolo) skromne kapele, koja je trenutno u funkciji izložbenog prostora, nalaze se ostaci monumentalne starokršćanske bazilike križnog tlocrta i krstionice nekada bogato dekorirane mozaicima. Budući da je glagoljica simbol bašćanskog kraja, jedan od spomenika novijeg datuma koji se nikako ne smije zaobići jest i Bašćanska staza glagoljice koju tvore 34 kamene skulpture uklesanih slova glagoljske azbuke te jedna posvetna skulptura Društva za kulturu, ekologiju i tradiciju Sinjali, inače udruženja koje je iniciralo njihovo postavljanje. Ta je kamena plastika s pridodanim pojašnjenjima postavljena na značajnim lokacijama diljem Baške, Jurandvora, Batomlja i Drage Bašćanske, ali i šire, kako bi sve one koji im svjedoče podsjetila na izniman značaj glagoljice, glagoljaštva i Bašćanske ploče u kontekstu nacionalne povijesti i kulturi. Budući da su skulpture raštrkane po čitavoj Bašćanskoj dolini, svi oni koji žele pomnije istražiti ovu stazu mogu potražiti pripadajući vodič koji uz koncept cjelokupnog projekta donosi lokaciju, opis i tumačenje svake od postavljenih skulptura. Glagoljica je, kažimo još, fonološko pismo sastavljeno u drugoj polovici 9. stoljeća za Slavene u Moravskoj, za koje su stručnjaci složni da je u cijelosti djelo Konstantina Ćirila. Ime je dobila po četvrtom slovu – glagolu, što znači govoriti. Glagoljica je pismo kojim su se služili Hrvati, ali i drugi slavenski narodi. U 12. stoljeću izišla je iz upotrebe u većini slavenskih zemalja osim iz Hrvatske, gdje se nastavila razvijati. Najčešća je, međutim, u primorskim krajevima i Istri, gdje se, uglavnom u liturgijske svrhe, u upotrebi zadržala sve do 20. stoljeća.

Dodatak: Popis prirodnog, kulturnog i ostalog nasljeđa (izbor!)

1) Vrbničko polje

2) Vela rika: izvor i slapovi

3) Mjesečev plato

- vrhovi: Zakam i Hlam

- primjeri suhozidne pučke arhitekture: gromače, mrgari, bunari i mošune

4) Ornitološki rezervat Kuntrep

- vrh i lokva Diviška

- primjeri suhozidne pučke arhitekture: gromače, mrgari, bunari i mošune

5) Put ka Mjeseću

6) Crkva sv. Ivana Krstitelja, Baška

7) Galerija Sv. Ivana, Baška

- Starac, najstarije bašćansko zvono (datirano u 1431.)

8) Ostaci kaštela Baška i crkvice sv. Duha, Baška

9) Župna crkva Presvete Trojice, Baška

- Franjo Jurić: Krunjenje Bogorodica sa svecima

- Majstor iz kruga venecijanskog slikara Palme Mlađeg: Posljednja večera

- Marco Marziale (?): Bogorodica s Kristom i svecima

- Paolo Campsa: Bogorodica sa svecima

- Ivan Volarić Piturić: Sv. Obitelj

- renesansni procesijski križ, dar knezova Krčkih Frankopana

10) Crkva sv. Antuna Padovanskog, Baška

- Celestin Medović: Bogorodica s djetetom, sv. Antunom Pustinjakom i sv. Antunom Padovanskim

11) Kapela sv. Marka i ostaci kompleksa ranokršćanske bazilike s krstionicom, Baška

12) Bašćanska staza glagoljice, Baška, Jurandvor, Batomalj i Draga Bašćanska

Sedmo poglavlje/dan: Baška – Kornić

Sažetak sedmog poglavlja:

– Posljednjeg, sedmog dana, uz trasu dugu 21,4 kilometra, hodočašće kreće iz Baške i završava u Korniću, a kako bi šetače dovela do konačnog cilja, krčka će ruta, također, proći kroz Jurandvor, Batomalj i Punat. Prateći fragmente Baščanske staze glagoljice, pristiže se do jednog od najpoznatijih otočnih lokaliteta – Jurandvora koji čuva kompleks opatije sv. Lucije. Artefakt po kojem je to zdanje postalo nadaleko poznato, 1851. godine, pronađen je u njegovom interijeru. Radi se o kamenom pluteju oltarne pregrade u znanosti poznatom kao Baščanska ploča, inače jednom od najstarijih spomenika hrvatske povijesti, preciznije pismenosti i državnosti. Iz Jurinih dvora hodočašće skreće u smjeru zapada, odnosno naselja Batomalj, iznad kojeg se nadvilo najveće biskupijsko Marijansko svetište, ali i jedno od najstarijih hrvatskih svetišta, uopće. Daljnji uspon prema jugozapadnoj visoravni obilježiti će susret s obnovljenim mrgarom Lipica, ali i goletni put prema Obzovi i Velom vrhu s kojeg se sada već jasno vide otočić Košljun i Kornić, ukazujući na smjer u kojem će se hodočašće, nadalje, razvijati. U naselje Punat, središte istoimene općine, ulazi se stazom obogaćenom postajama Križnog puta, s time da u njegovom urbanom dijelu, pored Galerije Toš i Starog Toša – interpretacijskog centra maslinarstva, vrijedi razgledati župnu crkvu sv. Trojice te dvije zavjetne crkvice sv. Roka na Placi i sv. Nikole na Buki. Pred Puntom, u srcu slikovitog zaljeva – Puntarske drage, smjestila se prava mala duhovna oaza – otočić Košljun, koji se prostire na svega 0,072 kvadratna kilometra, i do kojeg brodice svakodnevno prevoze zainteresirane hodočasnike. U okrilju bujne šume stoljetne crnike i crnog jasena svoje je mjesto pronašao franjevački samostan s bogato opremljenom renesansnom crkvom Navještenja Blažene Djevice Marije. Dijelom samostanskog kompleksa, također, su: muzej s bogatom etnografskom, arheološkom i sakralnom građom te knjižnica s više od 30.000 naslova. Na putu do posljednje postaje hodočašća, slijede još dvije otočne znamenitosti: arheološki lokalitet na predjelu Kanajt i ostaci trolisne romaničke crkvice sv. Dunata. Završetak krčke Camino rute označen je povratkom na područje Grada Krka, a kao posljednja postaja određena je župna crkva sv. Jakova apostola.

Sedmog dana, uz trasu dugu 21,4 kilometra, u svojoj posljednjoj etapi hodočašće kreće iz Baške, a završava u Korniću, točnije u župnoj crkvi čiji je titular upravo Jakov apostol – svetac kojem je, podsjetimo, posvećena Camino ruta, i kojem na tisuće vjernika, godišnje, odaju počast krećući na nimalo lagano putovanje u smjeru glavnog grada Galicije Santiaga de Compostele. Kako bi šetače dovela do konačnog cilja, krčka će ruta, uz netom spomenuta mjesta, također, proći kroz Jurandvor, Batomalj i Punat. Polazeći iz samog središta Baške bitno je još jednom ukazati na Baščansku stazu glagoljice čije su 34 kamene skulpture sa slovima glagoljske azbuke, između 2006. i 2009. godine postavljene diljem baščanskog kraja. Upravo se pred sljedećom dionicom hodočašća nalazi lijepi kameni reljef s glagoljskim slovom S, rad kiparice Nine Hrelje, uvodeći u jedan od, svakako, najznačajnijih i najpoznatijih otočnih lokaliteta. Riječ je, dakako, o Jurandvoru, omanjem naselju sjeverno od Baške, koji čuva kompleks opatije sv. Lucije, a kojim je obuhvaćena crkva sv. Lucije s naknadno dograđenom kapelom Gospe Ružarice, zatim obnovljena stambena zgrada benediktinskog samostana u čijem je sklopu bila i spomenuta crkva te arheološki park s ostacima preostalih dijelova samostana, kao i rimske rustične vile, unutar koje je, naknadno, i podignut sakralni kompleks. Jednobrodna romanička crkva sv. Lucije sagrađena je, pretpostavlja se, na prijelazu iz 11. u 12. stoljeće, s time da je u 14. stoljeću bila posve obnovljena, a tada joj je pred pročeljem dograđen i zvonik. Artefakt po kojem je ova crkva postala nadaleko poznata, 1851. godine, pronađen je u njezinom interijeru. Radi se o kamenom pluteju oltarne pregrade u znanosti poznatom kao Baščanska ploča, inače jednom od najstarijih spomenika hrvatske povijesti, preciznije pismenosti i državnosti. U trinaest redaka na starohrvatskom se jeziku spominje riječ hrvatski, kao i ime kralja Zvonimira, a datirana je u 1100. godinu. Pisana je glagoljicom, i to prijelaznim oblikom iz oble u uglatu, dok se uz gornji rub nalazi široka bordura s ornamentom vinove loze uklopljenim u jedanaest vijuga.

Izvorna ploča, 1934. godine, prenesena je u Zagreb te se danas nalazi u predvorju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Njezino je mjesto u interijeru crkve zauzela vjerna replika, djelo znanstvenika, istraživača glagoljice Branka Fučića. Dodajmo tome i činjenicu kako su knezovi Krčki Frankopani u 14. stoljeću za crkvu sv. Lucije naručili oltarni poliptih s prikazima iz života i mučeništva svete, a koji je izrađen u radionici slavnog majstora Paola Venezijana. Ovo gotičko remek-djelo, koje je svoje mjesto pronašao u sjedištu Krčke biskupije, ubraja se među najvrjednije otočne umjetnine. Stazom koja od kompleksa opatije sv. Lucije vodi kroz svojevrsnu starogradsku jezgru – Jurine dvore, po čemu je Jurandvor i dobio ime, dolazi se do crkve sv. Križa koju su u drugoj polovici 18. stoljeća podignuli sami mještani (njih 48, o čemu svjedoči i popis sačuvan u sakristiji!), a čije svetište krasi vrijedan zrelobarokni drveni oltar sjevernjačkog tipa. Iz Jurandvora hodočašće skreće u smjeru zapada, odnosno naselja Batomalj, iznad kojeg se nadvilo najveće biskupijsko Marijansko svetište, ali i jedno od najstarijih hrvatskih svetišta, uopće. Predaja kaže kako se prvotna crkva sv. Marije, datirana u 11. stoljeće, nalazila na predjelu Goričica u Baščanskom polju, odakle i naziv Gorička, s time da je novo zdanje podignuto na brijegu nakon što su djeca u tri navrata, 1415. godine, na čudesan način ondje pronalazila kip Majke Božje iz svetišta na Goričici... Za što potpunije iskustvo, do Crkve Majke Božje Goričke može se doći i stubama – njih je pak 237, a taj nekad jedini put do svetišta, prate i brončani reljefi s postajama Križnog puta. Nakon uspona slijedi uživanje u nevelikom crkvenom zdanju i oltarnim slikama Celestina Medovića, jednog od najvažnijih protagonista hrvatske slikarske scene druge polovice 19., i početka 20. stoljeća. Međutim, zadivljujuć je i pogled na plodnu Baščansku dolinu koja je kroz čitavu povijest motivirala na bavljenje poljoprivredom i vinogradarstvom, pa, stoga, i ne čude novouređeni vinogradi vrbničke Vinarije Katunar s formiranim najsjevernijim nasadom plavca malog na svijetu. Daljnji uspon prema jugozapadnoj visoravni obilježiti će susret s obnovljenim mrgarom Lipica smještenim na istoimenom prijevoju kojim prolazi put do Stare Baške. Mrgari su, dodajmo, složene višeprostorene ovčare od suhozida – gromača, s tlocrtom u obliku cvijeta, koje se koriste za razvrstavanje ovaca različitih vlasnika. Ti dojmivi suhozidni cvjetovi krase općinska pasišta isključivo Baške, Jurandvora i Batomlja. Ondje ih ima deset, a na susjednom nenastanjenom otoku Prviću još pet. Zanimljivo je kako se takav način prikupljanja i razvrstavanja ovaca može pronaći još jedino na dva europska otoka – Velikoj Britaniji (Walesu) i Islandu. Ti nam primjeri pučke suhozidne arhitekture svjedoče o iznimnom značaju kojeg tradicija ovčarstva još uvijek ima za ovaj kraj. Od Lipice, staza iznova okružena kamenom goleti vodi, najprije, do Obzove najvišeg otočnog vrha smještenog na 568 metara nadmorske visine, a potom i do Velog vrha s kojeg se sada već jasno vide otočić Košljun, polutok Prniba, Kornić i grad Krk, ukazujući na smjer u kojem će se hodočašće, nadalje, razvijati. U naselje Punat, središte istoimene općine, ulazi se stazom obogaćenom postajama Križnog puta, u sklopu koje je uređen i vidikovac kojim dominiraju tri velika raspela – asocirajući, tako, na Golgotu, a s kojeg se može prepustiti pogledu na Punat i njegovu brojnim maslinicama prošaranu okolicu. Dobra je to prilika za predah i molitvu, s obzirom na to da je riječ o šetnici koja se koristi i za potrebe pobožnosti Križnog puta, uz zanimljivost, kako je svaka od postaja označena lokalnim prezimenima. U urbanom dijelu Punta nalaze se župna crkva sv. Trojice te zavjetne crkvice sv. Roka na Placi i sv. Nikole na Buki, ali i od strane strukovnih asocijacija priznata Galerija Toš te interpretacijski centar maslinarstva Stari Toš s jednim od najbolje sačuvanih mlinova za preradu maslina na čitavom otoku. Župna crkva posvećena Svetom Trojstvu podignuta je u drugoj polovici 18. stoljeća, a tijekom svoje povijesti dvaput je proširivana. Na glavnom oltaru smješteno je remek-djelo baroknog kiparstva, sredinom 18. stoljeća, proizašlo iz radionice Pavla Riedla, dok mu središte zauzima platno venecijanskog majstora Domenica Fedelija, zvanog Il Maggiotto. Obliznja, zavjetna crkvice sv. Roka, sagrađena je sredinom 19., a nešto udaljenija crkvice sv. Nikole na Buki početkom 20. stoljeća. Pred Puntom, u srcu slikovitog zaljeva – Puntarske drage, smjestila se prava mala duhovna oaza – otočić Košljun, koji se prostire na svega 0,072 kvadratna kilometra, i do kojeg brodice svakodnevno prevoze zainteresirane hodočasnike. U okrilju bujne šume stoljetne crnike i crnog jasena koja obrasta tek malene dijelove otoka Krka, zbog čega je otočić i zaštićen kao posebni rezervat šumske vegetacije, svoje je mjesto pronašao samostan s renesansnom crkvom i velikim atrijem – poprištem brojnih kulturnih događanja, mahom koncerata ozbiljne glazbe. Crkva Navještenja Blažene Djevice Marije dovršena je u prvoj polovici 16. stoljeća, a izgrađena je na mjestu starije benediktinske opatije sv. Marije.

Crkva je bogato opremljena, a posebnu pozornost privlače monumentalno platno Posljednji sud venecijanskog majstora Francesca Ughetta, zatim poliptih, također, Venecijanaca Girolama i Francesca da Santacrocea te nešto mlađe postaje Križnog puta hrvatskog slikara Iva Dulčića koje karakteriziraju ekspresivni nanosi boja i sklonost psihološkom portretiranju. Dijelom samostanskog kompleksa, također, su: muzej s bogatom etnografskom, arheološkom i sakralnom građom te knjižnica s više od 30.000 naslova. Uz samostansku crkvu smještena je i crkvice sv. Bernardina, pretvorena u izložbeni prostor te postaje Križnog puta s kapelicama. Prema lokalnoj predaji, čitava Puntarska draga nekad je bilo veliko plodno polje koje su obrađivala dva brata od kojih je jedan bio zdrav, a drugi slijep. Iako su obojica imala svoje zasebno gospodarstvo s okućnicom, polje im je bilo zajedničko, a plodove su dijelili napola. Jedne godine, prilikom podjele ljetine, zdravi brat prevari slijepog, što izazove Božji bijes, pa morem potopi čitavo polje, sačuvavši jedino kućicu slijepca s manjim okolnim posjedom. Taj je posjed slijepi brat poklonio franjevcima da tu sagrade svoju crkvu te ondje čuvaju njegov grob i mole za pokoj njegove duše... Na putu do posljednje postaje hodočašća, slijedi izuzetno zanimljiv arheološki lokalitet na predjelu Kanajt. Ostaci su to veće ranokršćanske crkve sv. Petra, datirane u 6. stoljeće, u kojoj je izvedena ranosrednjovjekovna adaptacija, i to upisivanjem manje dvoapsidalne crkve u gabarite izvorne građevine. Tijekom treće adaptacije, između 12. i 13. stoljeća, ondje je izvedena još manja romanička crkva s jednom polukružnom apsidom. Na predjelu Dunat, pred samim ulazom u naselje Kornić, smještena je još jedna prepoznatljiva građevina – trolisna romanička crkvice sv. Dunata, datirana u drugu polovicu 12. stoljeća. Izgradila ju je zadarska radionica odgovorna za prvotnu, benediktinsku crkvu na Košljunu, s time da o zadarskom utjecaju na otoku, osim specifičnih titulara, svjedoči i Sv. Krševan podignut nad uvalom Čavlana. Njezin sadašnji izgled rezultat je dvaju restauracija. Završetak krčke Camino rute označen je povratkom na područje Grada Krka, a kao posljednja postaja određena je župna crkva sv. Jakova apostola u Korniću, čije je jednobrodno zdanje sa zvonikom na preslicu dovršeno sredinom 19. stoljeća. Oltarna pala, rad nepoznatog majstora prikazuje Bogorodicu s djetetom, sv. Jakovom apostolom, sv. Silvestrom papom i sv. Antunom Padovanskim. Ikonografska tema znana kao sacra conversazione (ili sveti razgovor) hodočasnike i posljednji put na ovome sedmodnevnom putovanju poziva na promišljanje i molitvu!

Dodatak: Popis prirodnog, kulturnog i ostalog nasljeđa (izbor!)

1) Bašćanska staza glagoljice, Baška, Jurandvor, Batomalj i Draga Bašćanska

2) Opatija sv. Lucije, Jurandvor

3) Bašćanska ploča, čuva se u sjedištu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb

4) Paolo Veneziano: Poliptih sv. Lucije, čuva se u sjedištu Biskupije Krk, u gradu Krk

5) Jurini dvori – starogradska jezgra Jurandvora

6) Crkva sv. Križa, Jurandvor

- zrelobarokni drveni oltar sjevernjačkog tipa (Duše u čistilištu, Božji grob, Raspeće, Poklonstvo kraljeva, arhandeo Mihael, sv. Franjo, sv. Antun Padovanski)

7) Crkve Majke Božje Goričke, Batomalj

- oltarne slike Celestina Medovića

8) Mrgar Lipica i ostali primjeri suhozidne arhitekture

9) Vrhovi Obzova i Veli vrh

10) Staza Križni put s vidikovcem

- postaje križnog puta označene lokalnim prezimenima i Golgota na vidikovcu

11) Galerija Toš, Punat

12) Stari Toš, interpretacijski centar maslinarstva, Punat

- stalni postav koji poučava o tradicijskoj proizvodnji maslinovog ulja te značaju maslinarstva za područje Punta

13) Župna crkva sv. Trojice, Punat

- drveni oltar iz radionice Pavla Riedla
- Domenico Fedeli – Il Maggiotto: Propovijed sv. Ivana Krstitelja

14) Zavjetna crkva sv. Roka, Punat

15) Zavjetna crkva sv. Nikole na Buki, Punat

16) Franjevački samostan i crkva Navještenja Blažene Djevice Marije, Košljun

- Francesco Ughetto: Posljednji sud (raj, čistište i pakao) – najveća uljena slika u Hrvatskoj
- Girolamo i Francesco da Santacroce: Poliptih sa sljedećim kompozicijama: Bogorodica s djetetom, sv. Bonaventurinom i sv. Franjom Asiškim, sv. Antunom Padovanskim i sv. Ljudevitom Tuluškim; Sv. Kvirin, sv. Katarina i sv. Ivan Krstitelj; Sv. Josip, sv. Jeronim i sv. Elizabeta Torinska; Anđeo Navještenja; Bogorodica Navještenja; Sv. Duh; Bogorodica između tema litanija (Začecje Bogorodice) i Rođenje Bogorodice; Prikazanje Marijino u hramu; Obrezanje Kristovo; Pohod Marije Elizabeti i Uznesenje Bogorodice
- Girolamo i Francesco da Santacroce: Stigmatizacija sv. Franje Asiškog; Sv. Katarina i sv. Magdalena (ostatak poliptiha)
- Francesco da Santacroce: Posljednja večera
- Ivo Dulčić: postaje Križnog puta
- Franjo Jurić: Bogorodica s Kristom i sv. Ivanom Krstiteljem; Stigmatizacija sv. Franje; Av. Antun Padovanski; Sv. Ivan Kapistran; Sv. Bernardin; Bezgrešno začecje; Sv. Petar Alkantarski

17) Ostaci crkve sv. Petra u Kanajtu, Punat

18) Crkva sv. Dunata, Krk

19) Župna crkva sv. Jakova apostola, Kornić

- Nepoznati autor: Bogorodica s djetetom, sv. Jakovom apostolom, sv. Silvestrom papom i sv. Antunom Padovanskim

Popis literature i ostalih izvora:

- Andrej Janež: Kasnoantički ruralni kompleks uz crkvu sv. Krševana na Glavotoku (otok Krk), Portal – godišnjak Hrvatskoga restauratorskog zavoda broj 6, 2015.
- Alan Žic-Teklin: Izumrla naselja i napuštene građevine otoka Krka, Pandora gong j.d.o.o., 2019.
- Alan Žic-Teklin: Otok Krk konačno otkriven, Pandora gong j.d.o.o., 2019.
- Anna Maria Fiorentin: Krk – Splendidissima Civitas Curicatum, Naklada Kvarner, Povijesno društvo otoka Krka, Grad Krk, 2011.
- Anton Bozanić: Grad Krk – upravno, crkveno, kulturno i gospodarsko središte otoka Krka, Glosa d.o.o., 2016.
- Anton Bozanić: Naselja oko grada Krka – zapadni dio otoka, Vrh i Kornić, Glosa d.o.o., 2018.
- Anton Bozanić: Omišalj: Drevna župa i iseljenici u New Yorku, Općina Omišalj, 2018.
- Anton Bozanić, Tomislav Galović i Igor Žic: Krčka kulturna baština, Glosa d.o.o., 2018.
- Berislav Horvatić: Mrgari – rožice od gromače; Krčki kalendar, 2000.
- Blandina Marković Randić, Branka Polonijo i Vesnica Dorčić: Bašćanska staza glagoljice, Turistička zajednica Općine Baška, 2017.
- Denis Lešić: Grad Krk – Mala monografija velikog grada, Arvalis, 2016.
- Denis Lešić: Otok Krk – Vodič u riječi i slici, Aquanet d.o.o., 2003.
- Denis Lešić, Berislav Horvatić i Čedomir Miler: Tajne toka Krka, Aquanet d.o.o., 2010.
- Franjo Velčić: Od Krka do Kotora: Ivan Volarić Piturić, Centar za kulturu Grada Krka, 2018.
- Igor Žic: Crkveno slikarstvo na otoku Krku od 1300. – 1800. godine, Glosa d.o.o., Biskupija Krk, 2006.
- Krešimir Regan i Branko Nadilo: Stare crkve u sjevernom dijelu Krka; Građevinar broj 62, 2010.
- Marijan Bradanović: Grad Krk u srednjem vijeku, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika – Split, 2016.
- Marijan Bradanović: Otok Krk u srednjem vijeku, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika – Split, 2016.
- Mihovil Bolonić i Ivan Žic Rokov: Otok Krk kroz vjekove, Kršćanska sadašnjost, 1997.
- Miljenko Jurković: Pojava romaničke arhitekture u Hrvatskoj; Starohrvatska spomenička baština – rađanje prvog hrvatskog kulturnog pejzaža (zbornik), 1996.
- Miljenko Jurković: Prilog istraživanju predromanike na otocima gornjeg Jadrana; Arheološka istraživanja na otocima Krku, Rabu i Pagu i u Hrvatskom primorju svezak 13, 1989.
- Mladen Bastijanić Cicuta: Obitelj Cicuta s Krka u pomorskim bitkama kroz stoljeća, Centar za kulturu Grada Krka, 2016.
- Morana Čaušević-Bully i Ivan Valent: Municipium Flavium Fulfinum. Dijakronijska studija gradske strukture s posebnim osvrtom na foramski prostor; Prilozi Instituta za arheologiju, Zagreb, 2015.
- Morana Čaušević-Bully i Sébastien Bully: Le peigne paléochrétien de Mirine (Omišalj, île de Krk); Aspice hunc Opus Mirum, Festschrift on the occasion of Nikola Jakšić's 70th birthday, Zagreb - Zadar, 2020.
- Morana Čaušević-Bully i Sébastien Bully: Najnovija istraživanja ranokršćanskih crkvenih sklopova Kvarnera: na razmeđu arhitekture i teritorija (Nouvelles recherches sur les complexes ecclésiaux paléochrétiens du Kvarner: entre l'architecture et territoire); Zbornik I. skupa hrvatske ranokršćanske arheologije (Actes du 1e colloque du Hrvatska kršćanska arheologija), Zagreb, 2020.
- Petar Strčić: Košljun, Kršćanska sadašnjost, 2010.
- Radovan Ivančević: Umjetničko blago Hrvatske, Motovun, 1993.
- Tomislav Galović: Crkva sv. Vida – mala crkva velike nacionalne vrijednosti i duge povijesti; Fanot broj 56, 2020.
- Tomislav Marasović: Graditeljstvo starohrvatskog doba u Dalmaciji, Književni krug, 1994.
- www.azjurandvor.com
- www.baza.iarh.hr
- www.croatianhistory.net
- www.enciklopedija.hr
- www.fabula-croatica.com
- www.frankopani.eu
- www.grad-krk.hr
- www.history.grad-krk.hr
- www.info.hazu.hr
- www.ju-priroda.hr
- www.kbs-majkabozjagoricka.hr

- www.krk.hr
- www.panopticum.hr
- www.spilja-biserujka.com.hr
- www.tz-krk.hr
- www.tzpunat.hr
- www.visitbaska.hr
- www.visitdobrinj.hr
- www.visitkrk.hr
- www.visitmalinska.com
- www.visit-omisalj-njivice.hr
- www.vrbnik.hr